

JOHN STEINBECK - O MYŠÍCH A LIDECH

LITERÁRNÍ TEORIE

Literární druh a žánr:

sociální novela (próza, epika)

Literární směr:

vydáno r. 1937 - jedno z prvních úspěšnějších autorových děl; ztracená generace

Slovní zásoba:

dominuje zde hovorový jazyk s mnoha slangovými výrazy

Stylistická charakteristika textu:

mnoho dialogů; v textu převažuje běžné a srozumitelné vyprávění

Vypravěč:

vypravěčem je sám autor – vnější pozorovatel děje (-er forma)

Postavy:

GEORGE MILTON: obětavě se stará o zaostalého Lennieho, kterého má velice rád; je pro něj ochoten udělat cokoli; v závěru ho čeká nejtěžší rozhodnutí; LENNIE: velký, silný, neohrabaný a mentálně zaostalý; neumí kontrolovat svou sílu; George ve všem poslouchá a bezmezně mu věří; PANÍ CURLEYOVÁ: hezká a vyzývavá žena; svého manžela nemiluje; aj.

Děj:

George Milton a Lennie Small jsou dobří kamarádi, kteří chodí za prací od jednoho ranče k druhému → mají sen, že si za vydělané peníze koupí vlastní hospodářství, kde se Lennie bude starat o králíky → Lennie je mentálně zaostalý hromotluk, poslouchá George na slovo a bezmezně mu věří → rád hladí hebké věci (hlavně stěňátka nebo myši), ale vzhledem ke své neohrabanosti (neuvědomuje si svou sílu) většinou zvířátka rozmáčkne → na ranči se setkávají s invalidou Candym, který chce s chlapci založit vlastní hospodářství, čímž jejich sen získává reálné obrysy → syn majitele ranče (Curley) Lennieho provokuje, ten mu v souboji nechtěně zlomí ruku → Lennie se také nachází v zájmu paní Curleyové → velice se jí líbí jeho živelnost a provokuje ho → jednou ho nechá, aby ji hladil po vlasech → Lennie však znovu nekontroluje svou sílu a když začne žena křičet, omylem ji zlomí vaz → zmatený a vyděšený Lennie uteče k potoku → tam se setká s Georgem, který vidí, co se stalo → ví, že by Lennie za svůj čin neunikl lynčování obyvatel a rozhodne se mu další trápení ušetřit tím, že ho zastřelí

Prostor:

americký jih (údolí Salinas v Kalifornii) – USA

Čas:

30. léta 20. století

Význam sdělení (hlavní myšlenky díla):

dobové zobrazení amerického jihu (rasismus, touha po penězích a majetku, následky hospodářské krize); složitá sociální situace námezdních dělníků

LITERÁRNÍ HISTORIE - společensko-historické pozadí vzniku

Politická situace (mocenské konflikty, aj.):

ženy v USA získávají volební právo (1920); v americkém Chicagu "vládne" mafiánský boss Al Capone (20. léta 20. století); krach na newyorské burze (1929); Adolf Hitler jmenován německým kancléřem (1933); Edvard Beneš se stal 2. československým prezidentem (1935); Německo obsadilo demilitarizované Porýní (1936)

Základní principy fungování společnosti v dané době:

ve 30. letech probíhá ve velké části světa těžké období způsobené Velkou hospodářskou krizí – složitý život chudých obyvatel

Kontext dalších druhů umění:

HUDBA: Louis Armstrong (1901-1971); Igor Stravinskí (1882-1971); FILM: Charlie Chaplin (1889-1977)

Kontext literárního vývoje:

v literatuře probíhá tvorba tzv. ztracené generace

AUTOR

Život autora:

John Steinbeck (1902-1968) – slavný americký spisovatel a novinář, držitel Pulitzerovy ceny (za román Hrozný hněvu) a Nobelovy ceny za lit.; přední představitel tzv. ztracené generace; nar. r. 1902 v Kalifornii do rodiny irsko-německých přistěhovalců – SŠ dostudoval v rodném městě Salinas – v letech 1919-1925 studoval na slavné Stanfordské univerzitě – studia historie a literatury – poté novinářem v New Yorku + začátek vlastní lit.tvorby – vr. 1930 se poprvé oženil - po roce 1935 (vydání knihy Pláň Tortilla) si postavil letní ranč v Kalifornii – po vydání knihy Hrozný hněvu (1939) obdržel Pulitzerovu cenu (1940) - v r. 1943 pracoval jako válečný zpravodaj v 2. svět. válce – v r. 1947 poprvé navštívil SSSR – r. 1962 obdržel Nobelovu cenu za lit. - r. 1966 navštívil izraelský Tel Aviv – zemřel před Vánoci r. 1968; byl celkem třikrát ženatý a měl 2 děti; ZAJÍMAVOSTI: stále existuje rodinná farma Steinbecků v Německu, pojmenovaná po jejich původním jménu – Großsteinbeck; při své návštěvě SSSR v r. 1947 byl na mnoha tamních místech jedním z prvních západních cestovatelů od Velké říjnové revoluce (1917); během 2. svět. války doprovázel jako zpravodaj speciální vojenskou skupinu Douglase Fairbankse juniora, v civilu hvězdného hollywoodského herce; ZNAK TVORBY: ve svých dílech pouze konstatuje a popisuje chudobu a prostředí (nikak se nesnaží hodnotit ani vymýšlet řešení)

Vlivy na dané dílo:

záliba v kalifornské přírodě (krajina, lesy, farmy a pole); názvem novely se autor inspiroval u básně Roberta Burnese – Polní myšce

Vlivy na jeho tvorbu:

2. světová válka; Bible; cestování po Rusku

Další autorova tvorba:

autorova tvorba je čistě prozaická, ale přesto poměrně různorodá; ROMÁNY: Hrozný hněvu; Pláň Tortilla; Na plechárně; Na východ od ráje; Svrhněte bomby; POVÍDKY: Nebeské pastviny; Údolí bez konce; CESTOPISY: Toulky s Charliem; Ruský deník

Inspirace daným literárním dílem (film, dramatizace, aj.):

FILM: O myších a lidech (film USA; 1939) – hl. role: Burgess Meredith (boxerský trenér ve filmech Rocky I-V), Lon Chaney jr. + 4 nominace na Oscara; O myších a lidech (film USA; 1992) – hl. role: Gary Sinise, John Malkovich

LITERÁRNÍ KRITIKA

Dobové vnímání díla a jeho proměny:

autor se dílem proslavil již v době jeho vydání

Dobová kritika díla a její proměny:

literární kritika řadí dílo k vrcholům autorovy tvorby

novela - próza spíše kratšího rozsahu; většinou se zaměřuje na jeden zcela jasný, ale i přesto poutavý příběh; typická je závěrečná pointa

ztracená generace - skupina amerických prozaiků, kteří se většinou přímo účastnili 1.svět.války (ta většinou zničila jejich ideály a silně ovlivnila jejich tvorbu po tematické stránce, včetně jejich života a psychiky); patří sem zejména John Steinbeck, Ernest Hemingway, Francis Scott Fitzgerald, Erich Maria Remarque, William Faulkner nebo Gertrude Steinová, která je považována za autorku názvu "Ztracená generace"

jižanská próza - próza v amerických jižanských státech nebo próza s tematikou tohoto území (rodina, jižanská historie, náboženství, sociální rozdíly, rasismus, apod.); probíhala zejména v 19. a 20. století; PŘEDSTAVITELÉ: např. Mark Twain, William Faulkner, Tennessee Williams, William Styron nebo John Steinbeck